

viszonyokkal bíró kerületekben pedig, ahol inkább csak az erdőbirtok belsejének feltárásáról van szó, a kincstár maga szándékosan az összes szükséges szállító eszközöket berendezni és a fennismertetett vállalati rendszert egyáltalában csak a közeli jövőben szükséges nagyobb szerű berendezések biztosítására kívánja felhasználni anélkül, hogy az a későbbi jövőre is állandósíttatnék.

Erdőgondnoki élményeimből.

Irta : *Sebők Ernő* m. kir. főerdőmérnök.

Szaktársaimra nézve talán nem érdektelen, ha erdőgondnokkoromban történt néhány különös kimenetelű erdőkár, illetve vadászati kihágási esetemet leírom úgy, amint azok tényleg megtörténtek. A vonatkozó végzések és ítéletek részben a régi albáki, jelenleg aranyosfői erdőgondnokságnál, részben a kolozsvári kincstári ügyészségnél eredetiben feltalálhatók, amit azért tartok szükségesnek megemlíteni, mert esetleg többen tréfás oldaláról fogva fel a tényleg megtörtént eseményt, el sem hinnék azt.

Az 1906-ik évben történt, hogy erdőgondnokságom II. sz. védkerületi erdőre jelentette, miszerint a hozzá beosztott napibéressel az erdősitésben 8 juhász felügyelete alatt 200 darab juhot talált. A juhokat a legközelebbi községbe lehajtani nem tudta, egyrészt a nagy távolság, de különösen azért, mert azokat számos idegen réten és mezőgazdasági földön kellett volna áthajtani, amivel tetemes károkat okozott volna, így megelégedett azzal, hogy felírta a 8 pásztor nevét, akik előmutatták a marhajárlatokat, amelyek szerint pontosan meg volt állapítható, hogy a juhokat 5 jákótelkei (Kolozs megye) lakos a nagyszabenyi vásáron vette és említett pásztorokra hazahajtás végett bizta.

Az eljárás az erdőtörvény 130. §-a alapján, a tettesek lakhelyének, illetőleg tartózkodási helyének bírósága, vagy a tett elkövetéseinek színhelyére illetékes bíróság előtt is megindítható. Jákótelke, a gazdák és pásztorok lakhelye, Kolozs megyében fekszik és a bánffyahunyadi járáshoz tartozik, míg a tett elkövetésének szín-

helye, Albák község, Tordaaranyos megyében a topánfalvi járásban fekszik. Az erdőgondnokság — tekintettel az erdőtörvény fenhivatkozott rendelkezésére és figyelemmel a felmerülhető nagy költségekre — az eljárást a topánfalvi főszolgabírótság előtt indította meg, mint amely az erdőgondnokság székhelyén lévén, a felmerülhető költség a legcsekélyebb.

A topánfalvi főszolgabíró a tárgyalást Albák községhezánál ki is tűzte, ahol az idézett erdészeti személyzeten kívül az érdekeltek közül senki sem jelent meg, hanem ahelyett az albáki körjegyző bemutatott a panaszoltak lakóhelyének illetékes körjegyzőségétől érkezett megkeresést, amely szerint úgy a juhok gazdái, mint a pásztorok, tekintettel a nagy távolságra, kérik az eljárásnak a bánffyhunyadi főszolgabírótságához való áttételét.

A tárgyaló bíró, tekintettel panaszoltak indokolt kérelmére s figyelemmel az erdőtörvény vonatkozó intézkedésére, az erdőgondnoksági eredeti feljelentési iv hátlapján a következő végzést hozta: tekintettel tettesek kérelmére és az erdőtörvény 130. §-ára a feljelentés azzal adatik vissza az erdőgondnokságnak, miszerint az eljárást a bánffyhunyadi főszolgabírói hivatalnál újból indítsa meg.

Az erdőgondnokság az előzmények után egészen természetesen találta a végzést és az eredeti feljelentést a hátirati fenti végzés kíséretében az eljárás újbóli megindítása végett elküldte a bánffyhunyadi főszolgabírósnak. Meg vagyok győződve, hogy hasonló esetben társaim nagy része ugyanígy járt volna el. De, mint a később történetek igazolják, majdnem keservesen meglakoltam tettemért.

Ugyanis a bánffyhunyadi főszolgabírótság kitűzte az új tárgyalást Bánffyhunyadra és arra megidézte az erdőgondnokság vezetőjét, valamint a tettenérő két alkalmazottját. Az erdőgondnok a vett idézés folytán megkereste a főszolgabírót, hogy őt a tárgyaláson való megjelenés alól — tekintettel az ő utazásával felmerülő utazási költségekre és hogy a tettenérésnél úgy sem volt jelen — mentené fel, mivel a tényállást teljesen megvilágítja, illetve bebizonyítja két erdőőre. Mindezek dacára azonban a főszolgabíró levelezőlapon újból elrendelte, illetve főtartotta az erdőgondnok kötelező megjelenését.

A tárgyalás megtartván, azon csak a tettes pásztorok jelen-

tek meg, akik beismervén a legeltetést, a marasztaló ítéletbe azon kijelentéssel nyugodtak bele, hogy önekik úgy sincs semmijök, tehát úgy sem fognak fizetni. Természetesen egyidejűleg a kár és kártérítésért, valamint a költségek megtérítéséért a gazdák felelőssége kimondatott. Ezekután nyugodtan hazamenvén, a kellő záradékkal ellátott idézésem alapján szerkesztett utazási naplómát feles tes hatóságom kifizette. Azonban az eddig elég sima lefolyású ügynek a bonyodalmai csak ezután következtek.

Arról ugyanis nem tudtam, hogy a gazdák az I-ső foku ítéletet, amint azt kézhez kapták, ügyvéd útján megfellebbezték.

Hónapok multával, amidőn már a megítélt kár és költségek behajtását akartam szorgalmazni, az a meglepetés ért, hogy a kolozsmegyei II-od foku erdei kihágási bíróságtól hosszú II-od foku ítéletet kaptam, amelynek elolvasása után önkénytelenül zsebemhez kezdtem kapkodni, mert abban nem kevesebbről, mint arról volt szó, hogy az I-ső foku ítéletet megsemmisíti és az összes felmerült költségekben — mintegy 300 korona körül — engem, félreértés kikerülése végett meg is nevezve, marasztal el, s ami a legkétségbeejtőbb, hogy ezen ítélet ellen fellebbezni nem lehet. Indok: Sebők Ernőt (és nem az erdőgondnoksgát) azért kellett a költségekben elmarasztalni, mert a topánfalvi főszolgabíró végzését elmulasztotta megfellebbezni.

A topánfalvi főszolgabíró tudvalevőleg, amint azt már fennebb előadtam, felek kérelmére az erdőgondnoksgát a bánffyhunyadi főszolgabírósgához utasította s ezt a végzést nem hogy elmulasztottam volna, de nem volt eszemágában sem megfellebbezni.

Ijedelmem annál nagyobb volt, mert az utazási napló alapján felvett pénzt már rég elköltöttem! Nem tudtam sehogysem megmagyarázni magamnak, hogy miért kellett volna nekem a topánfalvi szolgabírósg végzését megfellebbezni, mikor az erdőtörvény 130. §-a nekem tettenérés esetén, amiről jelen esetben szó van, jogot ad, hogy egyenesen a bánffyhunyadi szolgabírói hivatalnál perelhetek és én panaszlottak érdekéből pereltem először a topánfalvi szolgabírósgnál és akkor az ő kérelmek folytán hozott végzés következtében fordultam a bánffyhunyadi főszolgabíróhoz! De minden töprengés és okoskodás vége az volt, hogy itt fizetni kell s miután nincs honnan, akár lehet, akár nem, fellebbezem, mert azt

az előzményekből keservesen láttam, hogyha mindig felebbeztem volna, most nem lennék elmarasztalva.

Tehát fogtam magam és a vonatkozó ítéletek, végzések stb. csatolása mellett bejelentettem az esetet teljes részletességgel felsőbb hatóságomnak, alázatosan kérve és számos indokkal támogatva, hogy én nem fizethetek, mert ártatlan vagyok, többek között még azt is felhoztam, hogy pernyerés eselén nem kaptam volna semmit, de peresztés esetén én fizessek? Felsőbb hatóságomra ugyilátszik hatott keserves helyzetem, mert áttette az egész ügyet a kincstári ügyészséghez, ahonnan pár nap mulva aláírás és rögtöni benyujtás végett egy, a belügyminiszterhez intézett előterjesztésfélét kaptam.

Ezen előterjesztés beküldése után több hónapig tartott kínos helyzetem, míg végre a kolozsmegyei II od foku erdei kihágási bíróságtól egy belügyminiszteri határozat érkezett, melylyel utasítja a topánfalvi főszolgabirót, hogy mondja ki az illetékességet. Ezen határozat vétele után nagyon is siettem a topánfalvi főszolgabiróhoz, aki még szerencsére azonos volt az előbbivel és feltárva neki furcsa helyzetemet, kértem, maradna következetes előbbi határozatával és mondja ki újból a bánffyhunyadi szolgabiróságot illetékesnek. Ez legnagyobb szerencsémre meg is történt.

A bánffyhunyadi szolgabirói hivatal azonban, dacára a már egyszer megsemmisített ítéletnek, újabb tárgyalást nem tartott, hanem a már hozott ítéletet végrehajtotta, azaz a megítélt kárt, kártérítést és költségeket rögtön behajtotta és az erdőgondnokságnak megküldötte, ami által ezen két évig húzódó ügy végérvényesen befejeztetett és ami a fő, én a költségmegtérítési félelemtől megszabadultam. Azt azonban mai napig sem tudom, hogy tényleg hibáztam-e, vagy mulasztottam-e, de nem is törekedtem az egész ügyet megbolygatni, mert a visszatéríteni ítélt költség nagy; de most hosszú idő mulva mégis a nyilvánosság elé lépek vele, mert még mindig kínoz az a gondolat, hogy mi lett volna, ha véletlenül a topánfalvi szolgabiróság megváltoztatva nézetét, magát mondta volna ki illetékesnek?

*

Gyakorlatibb és az erdőkártevők fufangjára jellemző eset a következő:

A IV-ik számú piétrászai védkerület erdősitési folytonos károsi-

tásoknak voltak s azt hiszem, most is vannak kitéve. Amikor csak némi alkalom nyílt, vagy kaszáltak bennök fűvet, természetesen csemetéstől, vagy legeltettek.

Fokozta a kihágások számát az a körülmény, hogy a Bánffy-Hunyadra vezető ut ítt megy keresztül s a hegytetőre jutva minden fuvaros sovár szemekkel nézte az erdősítésekben diszlő zamatos fűvet. Nem csoda, hogy legnagyobb része enged a csábításnak és beengedi jószágát a tilosba, daczára a sok „Opritura“ tilalmi táblának.

A pietrászai erdőőri lak 1600 *m* magasság körül a hegytetőn fekszik s a község előljáróságától, azaz Albáktól mintegy 15 *km*-nyire van. Ezen védkerület szomszédságában laknak a legvakmerőbb erdőkártevők és vadorzók. Hogy ezek ellen a kincstári birtok eredményesen megvédhető legyen, e védkerületben az erdőőr segítségére még két katonaviselt erős póterdőőr, sőt 1908. évtől két csendőr is teljesít szolgálatot.

Ítt történt, hogy egy éjjel az őrszemélyzet az erdősítésben 16 darab ökröt talált. Mind a 16 darab ökröt — tekintettel a sötétségre és a terepviszonyokra, de főleg tekintettel a lakók rosszindulatára — nem lehetett behajtani, csak kettőt. De e kettő értékében az erdőkár és költségek bő fedezete biztosítva volt.

Ezt a két ökröt a személyzet a pietrászai erdőőri lakba hajtván, őrizte másnapig, hogy azután ha gazdájuk nem jelentkeznék, a községi birónak átadják. Azonban másnap reggel már hajnalban jelentkezett a gazda, aki az erdőőrnek nagy siránkozások között előadta, hogy faanyagot szállít hét társával Bánffy-Hunyadra s hogy az ökröket egy társuk őrizete mellett az ut mentén a szomszédos kolozsmegyei erdőben hagyták legelni, de társuk elaludt s most ime az ő két ökrét elfogták. Kéri a két ökröt kiadni. Természetesen az erdőőr az ökrök váltságdíja fejében az összes kárt, kártérítést, hajtópénzt, pénzbüntetést követelte, mely összeg — tekintettel, hogy a kihágás éjjel történt — jelentékeny volt.

A gazda azonban nem volt hajlandó az egész pénzüsszeget megfizetni, csak az ő két ökrére eső részt. Esküdözött, hogy annyi pénz nála, mint utas embernél nincs is, de meg hogy jön ő ahhoz,

hogy a többi vagyonos gazda helyett ő előlegezzen annyi pénzt az ő állatjaikért stb.? O hajlandó azonban a többi 14 ökör gazdáját megnevezni, mert azok vele együtt indultak Hunyadra csebret eladni, most meg hajnalban otthagyták egymagára bajával, kéri azokat kihágás miatt perelni, s megidézése esetén ő is tanuskodik, csak az ő két ökrét adják ki.

Az erdőőr végre engedett a kérelemnek, s jóhiszeműleg ahelyett, hogy a legeltetési kihágást együttesen mint egy esetet tárgyalta volna, s a zálogot csak a teljes összeg lefizetése után adta volna ki, nyolcz kihágási esetet vezetett be kihágási naplójába, még pedig hét esetről bejelentette tanunak a behajtott ökrök gazdáját, a nyolczadik esetről pedig beszállította a letett biztosítékot mint szintén különálló esetről.

Az erdőgondnokság ilyen körülmény után külön-külön perelte a kihágási naplóból kiírt gazdákat, beidézttvén tanunak a tettenért gazdát is.

A tárgyaláson szabályszerűen megjelentek valamennyien. Az első esetben szereplő gazda kihallgatása alkalmával méltatlankodva tagadva, hogy őt bármelyik edőőr is tettenérte volna legeltetési kihágáson. Ezután az erdőőr vallomása következett, aki a tényállást a valóságnak megfelelően adta elő, hogy ő ugyan panaszlottat nem fogta meg, de a tilosban legelő 16 ökör közül behajtott pár ökör gazdája nevezte meg a panaszlottat mint kihágót. Ez a gazda mint tanu pedig cinikusan azt adta elő, hogy tény, miszerint az ő két ökrét behajtották, s miután azt másképen nem akarták kiadni, míg a többinek gazdáját meg nem nevezi, igaz, hogy ő a perelt gazdákat mondta be, de ez félelemből történt, hogy behajtott állataihoz jusson. Hogy az övével együtt legelő 14 ökör kié volt, arról nem tud semmit.

Ezen vallomások elhangzása után a tárgyaló szolgabíró megfenyegette a tanut, hogy csak a tiszta igazat vallja, mert vallomására meg is fogja esketni. Azonban minden hiábavaló volt, mert vallomásától elállani nem akart. Az erdőgondnokságnak más bizonyítéka pedig nem lévén, a szolgabíróság valamennyit, a tanu gazda kivételével, felmentette. Itt már nem mulasztottam el fellebbezni, azonban a II-od foku ítélet is felmentő volt. Pedig milyen egyszerű és ki nem játszható lett volna az eset, ha az erdőőr

nem enged a rimánkodásnak és addig nem adja ki az ökröket, amíg a teljes pénzfedezett le nincs téve? Ez esetben mégis csak megkerült volna a többi jószág tulajdonosa?

*

Különös, de tényleg megtörtént vadászati eset a következő is.

Előzményképen meg kell említenem, hogy az albáki erdőgondnoksághoz tartozó Szkerisorai kincstári erdőkben akkor még a belzetek kicserélve nem voltak. Számos kisebb-nagyobb belzet magánkézen volt s a nagyobbak tanyákkal is beépítve. Szkerisora mintegy 6000 lakossal bíró elszórtan fekvő nagy község. Lakossága marhatenyésztéssel és cseberkészítéssel foglalkozik. Az erdőnek, illetve fának kegyetlen pusztítója. Megátalkodott erdőkártevők és orvvadászok. Az orvvadászatra nézve elég megemlítenem azt az esetet, amidőn egy alkalommal a szomszédos biharmegyei püspökségi erdőben tiltott időben a bíró vezetése alatt számosan többnapis rendszeres hajtóvadászatot tartottak. Egyik éjjel azonban tanyájukon a csendőrök meglepték az egész társaságot s bíró urammal együtt lekisérték a biharmegyei Rézbánya községbe. Addigi zsákmányuk volt 3 darab őzsuta, amint említettem, tiltott időben.

Mindenki azt hitte, hogy most az egyszer meglakol a társaság a kirándulásért, különösen a bíró, aki vagyonos ember. Azonban hogyan folyt a tárgyalás le, arról hiteles értesülésem nincs, mivel Bihar megyében intézték el az esetet, de azt magától a bírótól tudom, hogy ő csekély — ha jól emlékszem, 4 korona birsággal menekült. Állítólag avval védekezett, hogy hivatalos hajtóvadászatot tartott farkasok ellen, őzet megtiltott lőni, de tévedésből és rémületből a nagy hóban, társai a menekülő őzsutákat farkasoknak nézték s lelőtték s hogy tévedésből lépte át a határt. Egyidejűleg figyelmeztették, hogy máskor a hajtóvadászati engedélyezését főszolgabírája útján az alispántól kérje és a határra jobban vigyázzon. Mintha ő ezt nem tudta volna nagyon jól!

Ilyen előzmények után jelentette november hóban a VII-ik számú védkerületi erdőőr, hogy védkerületének Girda nevű völgyében a kincstári erdőben orvvadászok rendes hajtóvadászatot tartottak s egy óriási anyamedvét lőttek. A bőrt a szkerisorai bíró vette meg és nála van a padláson kifeszítve.

E jelentés kézbevétele után azonnal a helyszínére rándultam s az erdőőrrel a tett színhelyére szálltam ki, a tettesek kinyomozása végett. A határt mintegy 30 *cm*-es hó borította, azért kellett különösen sürgősen megindítanom a nyomozást. Kitünő segítségem volt a kerületi erdőőr, aki mint volt községi bíró, vagyonos ember, kérlelhetetlenül üldözte őket.

A helyszínén az erdőőrrel a friss hóban a nyomok után megállapítottuk, hogy honnan indultak a hajtók, hol állottak a pusksók? Kinyomoztuk továbbá, hogy a medve hol feküdt egy nagy szikla alatt, hol érte a lövés és hol hullott el, nagy vértócsa jeleztén kimulási helyét. Természetesen az egész vadászat a kincstári erdőben történt, amely erdő fölött a „Hodobány“ nevű több tanyával bíró s mintegy 100 kat. hold nagyságu idegen belzet (rét, legelő) terül el, határhalmokkal körülmalmozza. A Girda völgyben pedig az átvadászott kincstári erdőben egy pár kisebb $\frac{1}{2}$ —1 holdas rétblzet fekszik, amelyeken régi időtől fogva malmok állanak. A vértócsa által jelölt helyen pedig kétségtelenül megállapítottuk és kinyomoztuk, hogy a már kimult medvét merre és miként vontatták le a Girda völgybe s hogy idegen belzeten, melyen malom is áll, nyuzták meg. Ezen kétségtelenül megállapított tényállás után hátra volt a tettesek kézrekerítése. E célból erdőőröm egyenesen a malomtulajdonost vette elő, aki jelenlétemben rögtön bevallotta, hogy a medvét ő lőtte le és a bőrét a bírónak adta el, de tagadta, hogy a kincstári erdőben lőtte volna, hanem a Hodobány nevű idegen belzeten éjjel lesen volt, amidőn a medve ott juhot akart zsákmányolni.

Társait s a hajtókat letagadta, hogy azokról nem tud semmit, a medve bőrére nézve pedig vallja, hogy azt 12 forintért azonnal eladta a szkerisorai bírónak.

Ezután erdőőröm a Hodobány nevű idegen belzeten levő egyik juhászgazda pásztorához vezetett, aki az egész esetet elmondta olyformán, amint az a nyomozás eredménye szerint is valószínűleg megtörtént. Előadta, hogy a medve több éjen át kerülgette a juhakolt, s ezért gazdája szólt a már általunk is kihallgatott malmosnak, mint híres vadásznak és jó pusksának, a medve elpusztítása végett. A malmos egy éjen át lesett is a juhakol mellett a medvére, a medve el is jött ismét, de állítólag a sötétség

miatt, daczára a két jól irányzott lövésnek, mégis ép bőrrel a kincstári erdőbe menekült.

Ezután a malmos nem is ment haza, hanem kerített hajnalban még 3 puskást és 8 hajtót, akiket a pásztor névszerint ismer és meg is nevezett, és ezekkel miután a kétnapos hóban a medvét a kincstári erdőben pontosan kinyomozta, hajtást rendezett. Azt is biztosan tudja, hogy ugyanez a malmos a hajtásban a medvét meg is lőtte, de hogy hol nyuzták és mit csináltak tovább, hol esett el a medve, ezt nem látta, mert nem volt jelen.

Ezen tényállás után az erdőgondnokság a topánfalvi főszolgabirónál megtette a feljelentést, kérve, mind a 12 vadászati kihágónak a megbüntetését, de elsősorban a szkerisorai birónál levő medvebőr lefoglalását.

A főszolgabíró a medvebőr lefoglalása iránt rögtön intézkedett és az eljárást megindította.

A tárgyaláson valamennyi kihágó megjelent, ami már magában gyanus volt, hogy nagyon jól lehetnek kioktatva és összebeszélve. Egyenként történt kihallgatásuk alkalmával valamennyien tagadták a kihágás elkövetését, hanem azt megvallják, hogy a medve megnyuzásánál, a malom melletti idegen belzeten jelen voltak és segítettek is. A malmos pedig a következő körmönfonsággal adta elő a tényállást. Tény az, hogy X. juhászgazda szólt nekem, hogy juhszállásához minden éjjel ellátogat a medve s kért, hogy lőném azt le, mielőtt még az juhaiban kárt tenne. Aznap estére fel is mentem és meglestem a medvét s amikor az a juhakolhoz közeledett, két lövést tettem rá. A lövések után a medve a kincstári erdőbe menekült. A medvét valamelyik lövéssel hogy megsebesíttem, azt azzal bizonyítom, hogy nyoma után vér festette pirosra a havat. Reggelre, amidőn hazaértem, látom a földemen a malom mellett a kincstári halomtól mintegy 5 lépésre a medvét elterülve. Ugylátszik, sebével a patakba igyekezett, de mielőtt azt elérhette volna, elhullott. A kincstári erdőben sem vadászott, sem nem lőtt, tehát ő nem hibás.

Ezután előadtam én a tényállást, amint már fennebb leírtam és amint azt a friss hóban kinyomoztam. Természetesen két hónap mulva a tárgyalás alkalmával már azt az erdőt egészen más hó borította, tehát a helyszíni szemle már czéltalan lett volna. A fő-

szolgabíró is, látva azt a körmönfont ravaszságot, amelylyel panaszlottak védekeznek, tárgyalás közben azt a tanácsot adta, hogy a nyolcz hajtó ellen ejtsem el a vádat, mert mint vádlottakat nincs jogában megesketni őket, de mint tanukat igen. Ezen tanács folytán vádatam csak a négy puskás ellen tartottam fenn s kértem a nyolcz hajtónak mint tanunak való kihallgatását és vallomásaikra való megesketését. A főszolgabíró ez alapon elrendelte a hajtók megesketését. Elsőnek egy 60 év körüli hajtónak kellett az esküt letenni. Kinos volt nézni vergődését, semmi körülmények között sem volt hajlandó esküdni, a főszolgabíró először pénzbírsággal, aztán lecsukással fenyegette, hogy vagy vallja az igazat, vagy ha az igazat vallotta, esküdjék arra meg. A puskástársak folyton biztatták, hogy mit fél az eskütől, hisz az igazat mondta, tehát esküdjék bátran, míg végre nagynehezen megesküdött. Amily nehezen ment ennél az eskü, annál gyorsabban esküdött meg a többi hét tanu. Ezután természetesen a per elveszett. Indokolás: A vadászati törvény 13. §-a alapján ragadozó vagy kártékony állatot, u. m. medvét stb. saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja azon esetben is, ha a vadászat bérbé volna adva. Miután panaszlott a medvét nem kincstári területen lőtte le és az a saját területén hullott el, vadászati kihágást nem követett el. Végeredményben elveszett a szép medvebőr. Lám csak, milyen pontos határismerő az albáki gondnokságban még a medve is és milyen hálátlan a kincstárral szemben, mielőtt utolsó páráját kiadná, először kinézi a helyet a határdombtól öt lépésre, nehogy még bundája is a kincstár birtokába kerüljön!

*

Albáki erdőgondnok koromban történt a következő furcsa árverési esetem is:

Nyágra község határában a kincstári erdő közvetlen közelében lakott három notorius fatolvaj, egy apa két fiával. Mindhárman családosak s egymástól 300—400 lépés távolban külön házban laktak. Mindegyiknek volt több darab marhája és juha is. Ezekre vonatkozó több erdőkárt örökölttem elődömtől, s mint hatalmas természetű veszedelmes tolvajokra figyelmem külön fel lett hiva. Erdőkáraik rendesen nagyok, úgy hogy azok értéke 60 koronát meg-

haladván, a járásbiróságnál tárgyalattak. Mint fiatal erdőgondnok többek között ezeknek példás megleckéztetését tűztem ki célul, hogy kedvét szegjem a folytonos erőszakoskodásuknak és lopásuknak. Összegyűjtettem tehát a már meglevő érvényes ítéleteket s kértem felsőbb hatóságom engedélyét az ítéletek végrehajtására, amit késedelem nélkül meg is kaptam. Így felszerelve elmentem a bírósági végrehajtóhoz s a tényállást előadva, kértem, hogy a végrehajtás foganatosítása végett velem titokban valamely nap utazzék ki a helyszínére, mert magam is jelen akarok lenni az aktusnál. Előbb természetesen magyar származásu erdőőrömtől kaptam megbízható információt, hogy embereimnek összesen mintegy 12 darab marhája és 20 juha otthon van s ha titokban meglepjük őket, ugy az eredmény biztos. De figyelmeztetett, hogy jó lesz csendőröket vinni, mert arról nem felel, hogy ezek meg nem támadnak-e? Azonban a siker érdekében a csendőrség kirendelését nem tartottam célszerűnek és így a helyszínén csak négyen jelentünk meg: a végrehajtó, az erdőőr és napibérese és én. Panaszoltak ugy meg voltak lepve a végrehajtó és kísérete láttára, de meg amint ők mondták, sokszor el lettek ők már marasztalva a járásbiróságnál, de még végrehajtó náluk nem járt és így nem is voltak elkészülve a végrehajtásra, némán türték, hogy a végrehajtó az összes marhát és juhot lefoglalja.

Mikor így a foglalással készen voltunk, figyelmeztette a végrehajtó, hogy tartozásukat fizessék most már meg és ne hagyják marhájukat elárvereztetni! Azonban ők már ekkor azt felelték, szeretnék ők azt az embert látni, aki az ő marhájukat meg merné venni! Ezeket tudomásul véve, az eredményt felsőbb hatóságomnak bejelentettem, egyszersmind félve attól, hogy a lefoglalt marhára majd senki sem mer árverezni, engedélyt kértem és kaptam arra, hogy én is árverezhessek, ha azt jónak látom, természetesen az én felelősségemre és pénzemre.

Ezután kítüzetett és megtartatott az árverés, melyre már a végrehajtó is jónak látott egy csendőrpárt segítségül kérni. Én is kirendeltem az erdőört és két napibérest és magam is megjelentem a helyszínére kítüzött árverésen. Alighogy a hegyoldalon felkapaszkodtunk, ahonnan árverést szenvedni szándékozó lakása láthatóvá lett, már figyelmeztetett az erdőőr, hogy ime már siet-

nek a marhákkal és juhokkal, hogy azokat a kincstári erdőben eltüntessék a végrehajtó szeme elől.

A helyszínére érve, összesen 2 drb. borjut és 2 drb. juhot találtunk, több marha nem volt, dacára, hogy ott volt az eke szántásközben, amelyből az ökrök hiányoztak. Minket csak az apa fogadott, míg két fiu ugylátszik a marhákat helyezte biztonságba. A végrehajtó előbb a hiányzó marhát akarta megkerestetni és evégett a csendőröket és az erdőőröket az erdőbe küldtük keresni, de bizony az elrejtett jország öt órai kutatás után sem került meg. Így nem maradt más hátra, mint az otthon levő két borjut és két juhot elárverezni. Vevőnek senki sem jelentkezvén, a két juhot 2 koronáért és a két borjut 4 koronáért megvettem. A végrehajtó a megvett állatokat nekem szabályszerűen átadván, hirtelen előkerítettünk valami zsinegeket s a két borjut az egyik napibéres, a két juhot a másik napibéresre behajtás végett bizva az otthon levő asszonynépség átkaitól kísérve haza indultunk. Mintegy 6 km-t megtettünk, amikor látom, hogy az erősebb, szebb borju elszabadulván, nekivág a Nagyarányosnak, azon átgázolva, mint egy őz, vágat vissza hazafelé. Ne! gondoltam magamban, ezután már fűtyülhetek! Jó kis szerencsém van a lábas jországba fektetett tőkém-mel! Hiába volt az egész kíséret erőlködése és futkosása, a borju elment s csak azon bosszankodtam, hogy amíg még elég közel volt, miért nem lőttem le? Most már sem pénz, sem borju s hozzá még a szebbik! A két juhot a nyujtott segítség fejében már azelőtt a napibéreseknek ajándékoztam, maradtam csak egy rossz havasi borjuval, amelyik csak azért nem szökött meg, mert már alig tudott mászni. Megvigasztaltak azonban a csendőrök, hogy ne busuljak, mert másnap előkerítik ők a borjumat!

Ezen megmaradt borjut utközben 10 K-ért szerencsésen eladván, aggódva érkeztem haza, hogy vajjon megkerül-e másik borjum?

Következő héten vásár volt Topánfalván, amikor is sürgősen hivatnak a járásbíróshoz, ahol, midőn beléptem, ott találom a két csendőrömet meg a megszökött borjum gazdáját. Megörültem, hogy megvan a borju! A járásbírónak már előzőleg privatim elbeszéltem kalandomat, így ő már tájékozva volt, most jegyzőkönyvbe vette panaszom és bírói letétbe helyeztetett 20 korona készpénzt és 30 korona értékű subaféléket. Ugyanis emberem a

visszaszabadult borjumat behajtotta a topánfalvi vásárra és ott eladta azt 50 koronáért, mikor már a csendőrök meglepték, az 50 koronából elköltött volt 30 koronát ruhaneműre, amelyet a nála még meglevő 20 korona készpénzzel a csendőrök elkoboztak és a járásbiróságnak átadtak.

Az ez ügyben szabályszerűen kitűzött tárgyaláson személyesen megjelentem, valamint alperes, végrehajtó és csendőrök is. Alperes beismerte, hogy azt a borjút, amelyet én megvettem és hozzá visszaszaladt, azt adta el és abból van a szóban forgó 50 korona. Végrehajtó igazolta a csendőrökkel együtt, hogy a borju az uton miként szabadult el, s hogy a borju vételárát a kezéhez lefizettem, tehát a borju vitázhatatlan és kizárólagos tulajdonom volt. Ezek alapján a bíróság a borjút, illetve az azért letétben levő pénzt és subákat nekem megítélte; pedig a subafélékre nem igen volt kedvem reflektálni, csak adták volna ide a pénzt. Én természetesen az ítéletben megnyugodtam, de alperes fellebbezett azon a czímen, hogy az általam megvett borju nem azonos a lefoglalt borjuk egyikével sem, azaz borjum nem volt lefoglalva, így tehát nem volt árverezhető! Erre védelmemül természetesen előadtam, hogy ahhoz, miszerint a borju le volt-e foglalva, semmi közöm, nekem a végrehajtó a törvény nevében a vételár lefizetése ellen a borjút szabályszerűen átadta, én pedig átvettem, tehát a helytelen eljárásért a végrehajtó vonható kérdőre, de én, mint jószemű árverési vevő, semmiesetre sem.

Ezután az említett fellebbezés folytán a törvényszék tárgyalást tűzött ki, amelyre én is szabályszerűen meg lettem idézve. Mielőtt azonban a tárgyalásra leutaztam volna, tekintettel a törvényszéknek 92 km-re való fekvésére és a tengelyen való utazás nagy költségére, megkérdeztem a topánfalvi járásbirót, aki ügyemet már tárgyalta és így jól ismerte, hogy szükséges-e a törvényszéki tárgyaláson megjelennem vagy képviseltetnem magamat? Mire ő odanyilatkozott, hogy az teljesen felesleges, mert a tárgyalási iratokban kétségtelen megállapítást nyert, hogy a borjút bírói árverésen szabályszerűen meg- és átvettem, a vételárát a bíróságnál lefizettem és hogy az árverésen megvett borju ugyanazonos az árverést szenvedő által eladott borjuval. Ahhoz, hogy az általam megvett borju le volt-e foglalva, nekem semmi közöm, itt leg-

feljebb a végrehajtót vonhatják kérdőre, ha le nem foglalt borjút adott el, de engem semmiesetre sem érhet károsodás.

Ezekután a tárgyaláson nem jelentem meg, nyugodtan várva, hogy mikor kapom meg a bíróságnál letétben levő 20 koronámat.

Ilyen előzmények után elképzelhető, hogy milyen arcot vághattam a következő ítélet kézbesítése alkalmával. A járásbíróság ítélete feloldatik. Sebők Ernőt keresetével el kellett utasítani, mert a törvényszék a végrehajtási foglalási és árverési jegyzőkönyvekből nem látja kellően beigazoltnak, hogy az eladott borju le lett volna foglalva. A letétbe helyezett pénz és egyéb holmi alperesnek kiadandó.

A tárgyaló járásbíró, akihez további tanácsáért fordultam, oda nyilatkozott, hogy további jogorvoslatnak helye nincs. De hát most már sem borjút, sem pénzt nem kapok, tehát kérem vissza a befizetett vételárat. Igen, visszakapható, de azíránt rendes pert kell indítani ez ítélet alapján, mert az a pénz már árverést szenvedő javára el van számolva. Hogy én újból pereljek s azt megint elveszítsem, olyan nincs, hadd vesszen inkább minden oda. S oda is vezett.

De mai napig töprengök azon, vajjon mire ítélt volna el a tordai kir. törvényszék, ha én erősebb kötelet viszek s a borjút lehozom és eladom? Vagy mi történt volna velem akkor, ha a borjút, mikor a kötelet elszakította, haragomban lelövöm? Hisz az enyém volt megdönthetetlenül, legalább így gondolom én, de nem így a bíróság.

Azóta sem mentem több birói árverésre, de ha menni találnék, lesz gondom jó erős kötél beszerzésére.

*

Ezen különös esetek elolvasása után azt hiszem, több szakársam fogja mondani, hogy furcsa erdőgondnokság lehet ez az albáki, ahol ilyen ázsiai állapotok uralkodnak? A felsorolt esetek, ha jogrendellenesek is, még nagyon ártatlan természetűek a kivonatossan alább közöltekhez képest.

Egyik erdőőröm például beosztott napibéresével, szolgálatban találkozik öt lóból álló karavánnal. Az öt ló egymásután kötözve, rogyásig volt megterhelve. A lovat vezeti elől egy 16 év körüli oláh suhancz, akitől az erdőőr az anyagra vonatkozó igazolványt

követeli, mire az kijelenti, hogy az igazolvány a lovak mögött haladó apjánál van. Megjegyzem, hogy az egész gondnokságban és annak határán fekvő járásokban az erdőtörvény 115., 116. §-ai, azaz a „kivételes intézkedések“ vannak érvényben. Az erdőőr a napibérest a lovaknál hagyván, maga előre megy, hogy az apával találkozáván, az igazolványt lássa. A lovak egy gerinczen levő árokszerű mélyedésben haladó uton szállították a terhet, amely mélyedés két oldalán egy-pár *m* távolságban gyalogutak voltak. Az erdőőr a jobboldali gyaloguton haladt felfelé, az oláh a baloldalin jött lovai után lefelé. Felszólításra az ember a mélyedés másik oldalán megáll, kivesz valami papírfélét és onnan mutatja, hogy itt az igazolvány! Az erdőőr ilyen távolságra képtelen megállapítani, hogy az a papír igazolvány-e? Es hogy annyi anyagra szól-e, mint amennyit szállít, tehát követeli, hogy mutassa közelebbről igazolványát és a törvény nevében ismét felhívja, de az oláh kereken megtagadja. Mire az erdőőr szolgálati fegyverét leveszi, a szuronyt feltüzi és megtölti, hogy így a mélyedésen átmenve, az állítólagos igazolványt megnézzé, mert az oláhnál fejsze volt. Erre azonban emberünk sem tétovázik, benyul a tarisznyájába, kihuz egy revolvert s azt reáfogja, illetve megcélozva erdőőrömet, aki ahelyett, hogy abban a pillanatban, amint a revolvert megcsillanni látta, lelőtte volna, egyszerűen leszerelt s talán még bocsánatot is kért. De mégis nagyon restellette gyávaságát, mert kipuhatolván az oláh nevét, az esetet hozzám bejelentette.

Hogy az erdőőr tanusított gyávasága miatt miként lett büntetve, ez csakugyan nem érdekes, de hogy ezután egyik erdőlegény az V. sz. védkerületben egy vasárnap este a kincstári erdőben dongát feldolgozó társaságot meglepven, azok közül, miután ellenszegültek, egyiket úgy mellen lötte, hogy az nyomban meghalt, — a többi pedig megszökött, — ez már érdekessé kezdett fejlődni. Az ügyet magamévá tettem és fentartottam rendeletemet a bíróság előtt is, előadván, hogy másképen a kincstári vagyont az itteni viszonyok között megvédeni nem lehet. Midőn a vizsgálóbíró a helyszínére kiszállt, az erdőlegény előzetes letartóztatását és így a nép előtt való meghurczoltatását sikerült elhárítanom, vállalva minden felelősséget érte. Az esküdtszék, miután

a kir. ügyész a vizsgálati iratok és tanuvallomások alapján a vádat elejtette, az erdőlegényt egyhanguan felmentette. Ezután a nyílt támadások elmaradtak, hanem ahelyett felgyújtották először a pietrászai kincstári istállót, mindjárt reá a brenkait. Az egyik napibéresre az őrházban az ablakon belőttek, midőn az ágyban feküdt. A lövedék az erdőőr feje fölött egy pár centiméterrel magasabban roncsolta szét az ágy deszkáját. Ilyenek után felsőbb hatóságom kérésére, a belügyminisztérium az erdőgondnokságba két csendőrijárórt rendelt ki, akiket a topánfalvi szakaszparancsnokság az erdőgondnokság rendelkezésére bocsátott a lopási főútdoban. Ekkor már belátta a lakosság, hogy a dolog nem tréfa, alkalmazkodott a renchez s a viszonyok javultak, de azért amíg ott erdő lesz, mégis csak lopni fognak.

S ha még végül megemlítem, hogy ebben az erdőgondnokságban volt az a véres harc, amelyben *Nemes Károly* főerdőtanácsos, *Földes Tamás* akkori albáki erdőgondnokkal s 16 altiszttel a fatolvajok ellen részt vett s amelyben a harc színhelyén a Marsója havason egy halott maradt s mindkét részről számos sebesülés történt — eléggé jellemeztem az ottani állapotokat. Most már a régiekhez képest nagyon megszelidültek az erkölcsök.

*

Legvégül nem hagyhatom figyelmen kívül az e vidéken divó vakmerő és nagymérvű orvhalászatot sem, amelynek illusztrálására elégnek tartom itt leírni az annakidején a napilapokban is bőven tárgyalt esetemet, amidőn 16 orvhalász megtámadott. Hogy komolyabb következmények nélkül menekültem meg, az csak a szerencsés véletlen műve.

A topánfalvi vezető járásbíró egy Szkerisorán folyó ingatlanperben kinevezett bírósági szakértőnek. A per tárgya Szkerisora községtől még mintegy 3 óra járásnyira feküdvén s Szkerisora pedig 32 km lévén Topánfalvától, szükséges volt már a tárgyalást megelőző napon Szkerisorára kiszállani, hogy másnap a helyszínen végezhesünk. Ezen okból hazulról már délután 2 óra körül indultunk a saját kocsimon; a járásbíró, egy jegyzőkönyvvezető és én. Szerencsésen elérkeztünk Albák községen túl, amidőn egy hirtelen kanyarulatból kiérve látunk számos embert a Nagyaryanos-

ban halászni. Székely kocsisomra rögtön reákiáltottam, hogy hajtson gyorsan s akkor nem menekülhetnek meg. A halászok megpillantván minket, neki rohantak a meredek sziklás hegyoldalnak és azon négykézláb felfelé menekültek. Egy 15 év körüli suhanczot azonban láttam, hogy az Aranyos folyó melletti fűzfabokorban bujik el, mert már menekvésre ideje nem volt.

A kocsit hirtelenül megállítván, kocsisom a fűzfabokorhoz siet és nyakon csipi az orvhalászt. Orvhalászuk ekkor elkezdett sirni és segítségért kiabálni, de én azt figyelmen kívül hagyván, követeltem, hogy azonnal nevezze meg önmagát és társait. De ő egyre azt hajtogatta böggve, hogy nem tudom. Ekkor megragadván gal-lérját, mondom neki: „Mars fel a kocsi-ra, majd a szkerisorai csendőrörsnek átadlak s ott kivallod társaidat!” Erre már abba-hagyta a böggést és vallani kezdett. Láttam mindjárt, hogy hamis neveket mond be, de hagytam, mert nem tételeztem fel külső kinézéséből, hogy tizenhat hamis nevet ki tudjon találni. Két hamis névnek kinyögése után hallom, hogy a hátam mögött kövek jönnek lefelé, hátranézek s látom, amint egy 2—3 kilós szikla-darab egyenesen a kocsin ülő járásbíró fejének repül s az fejét lekapván, a kő feje felett átsuhanva, mellettem esik le. A járásbíró ezután irnokával együtt leugrott a kocsi-ról s a kocsis mintegy 200 lépéssel előre hajtott, nehogy a lehajított és legördülő kövek a lovak valamelyikét érje.

Most már látva a merényletet, kettős okom volt a megfogott gyerekek a csendőrök elé való állítására és ezért vele együtt a kocsi után indultam. A hegyoldalba menekült orvhalászok eközben megszállták az utunk mentén mintegy 150 m magasságban a sziklás hegyoldalt s onnan olyan kőzáport indítottak ellenünk, hogy a járásbíró kérve kért, miszerint a fogva tartott gyereket bocsássam utjára. Átlátván a helyzet komoly voltát, a gyereket szabadon eresztettem. A fiu szabadon eresztése azonban nem vezetett cél-hoz. A kőzápor csak nem szűnt, mert ugylátszik támadóink most már meggyőződtek arról, hogy fegyverünk nincs. A bokor is, mely mögé huzódtunk, fedezetet alig nyújtott, mert a kövek kezdtek közvetlen közelünkben hullani. E kétségbeejtő helyzetben jött két oláh fuvaros szemközt, akiknek láttára támadóink abban hagyták a dobálást, Ezeket megállítván, megtudtuk, hogy kocsim

mintegy 200 méterrel tovább az erdőben vár; és így kértük őket, hogy kocsinkig kísérenek el, mert ha velünk lesznek, talán mégsem fognak merni tovább is támadni. A két fuvaros kíséretében el tudtunk jutni egy, az utra merőlegesen álló szikla alá, amely sziklától azonban a kocsimig még mintegy kétszáz lépésnyi távolság volt. Itt a bírósági jegyzőkönyvvezető az ut szélére kiállott és felkiáltott hozzájuk, hogy vigyázzanak, mert itt a járásbíró utazik s ha abba nem hagyják a kövezést, valamennyien a tömlőcbe kerülnek. Ezen szavakra a magasban mintegy 50 méternyire kiállott egy kékmellényes katonaviselt alak s azt kiáltotta vissza, hogy ha az alispán is van itt, innen ma élve senki sem menekül és erre újból megindult a kőzapor, amely azonban a szikla védelme alatt bennünk kárt nem tehetett. A velünk volt fuvarosok ekkor kérlelni kezdtek, hogy üljünk fel szekereikre s ők velünk visszafelé elmenekülnek az albáki csendőrségig, mert ha kocsimig akarunk jutni, az biztos halál, mivel az a 200 lépés majdnem merőleges szikla hegyoldal, amelynek tetején egymástól 30—40 lépésre két-két ember kőtartalékkal ellátva várja menetelünket. Az ut keskeny s így a kövek kikerülése az itt kőfállal kísért Aranyos meredek partja miatt is lehetetlen. Ők a viláért sem kísérenek a kocsimig, hanem inkább itthagynak. Ez a terv nekem már azért sem tetszett, mert féltettem kocsimat. Eközben már erősen esteledett, tehát cselekedni kellett. Azt mondtam a járásbírónak, hogy menjünk csak a kocsimhoz a két fuvaros kísérete nélkül, nem fognak azok már merni tovább kövezni és a hegyoldalon lejövő kődarabok sem repülnek puszkagolyó sebességgel, majd csak szerencsésen kivédjük őket, induljunk tehát és azzal kilépve a szikla alól, nekivágtam az utnak, folyton figyelve a leguruló kövekre és azok szerint hol sebesebben haladva, hol megállva, szerencsésen elértem kocsimat. Ekkor láttam csak, hogy társaimtól elszakadtam, mert azok ottmaradtak a szikla mellett. Mikor látták, hogy szerencsésen elértem kocsimat, illetve áthaladtam a veszélyes szelvényen, ők is bátorságot kaptak s utánam indultak, de őket már olyan kőzapor fogadta, hogy kénytelenek voltak a sziklához visszamenekülni. Ugy látszik, a járásbíró nézték az erdésznek, mert ha engem is így támadtak volna, aligha menekülhettem volna meg.

Ekkor figyelmeztetett kocsisom, hogy nem volna-e jó a kocsival a legközelebbi malomig menekülni, mert néhány támadó kocsink elébe igyekszik kerülni, de meg már teljesen sötét is lett, tehát elvágtattam a legközelebbi mintegy $1\frac{1}{2}$ km-nyire fekvő malomig, ahonnan a molnárt küldöttem el egy pár sor írással, hogy kísérje el az urakat kocsimig. Egy jó órai várakozás után visszajön molnárom s közli, hogy ő sehol senkit sem talált és így nem tudta soraimat senkinek sem átadni.

Ezekután elhajtattam Szkerisorára s a csendőrségnek azonnal bejelentettem az esetet, nem tudva biztosan, hogy sikerült-e a járásbíróéknak megmenekülniök, vagy pedig agyonütötték őket.

A járőr rögtön el is indult, én pedig ott maradtam, várva, hogy a másnapi kiszállással mi lesz? Reggel 8 óra felé utánam jött egy csendőr, hogy menjek rögtön a helyszínére, mert az albáki csendőrrjárőr segítségévelők már összefogdosták az egész bandát, s csak engem várnak, hogy valakit megismerek-e közülök? Rögtön a csendőrrel együtt kocsira ülve, a helyszínére visszahajtottam. Előbb azonban már megtudtam, hogy a járásbíró irnokával a merényletnél jelenlevő egyik fuvaros gyékénynyel fedett szekeren menekült el s éjfélkor érhetett Topánfalvára. Utközben azonban az albáki csendőrörsnél utasította az őrsparancsnokot, hogy azonnal küldjön csendőröket Szkerisora felé, mert az erdőgondnokot valószínűleg agyonverték s természetesen elmondta az előzményeket az elválásig úgy, amint a dolog történt is.

Ilyen érzésektől kísérve értem a színhelyére délfelé, ahol ott csendőr őrizete alatt várt reám vagy 20 különböző koru és kinézésű oláh. Az általam fogva tartott fiut és azt az egyént, aki bennünket megfenyegetett, rögtön megismerve, mondtam a csendőröknek, hogy ezen két alak a támadásnál bizonyosan ott volt, azonban a többiek közül egyet sem tudtam megismerni úgy, hogy ottlétük bizonyítására esküt mertem volna tenni.

Ezen tényállás megállapítása után azonban siettem haza, hogy otthon aggodó feleségemet mielőbb megvigasztalhassam szerencsés megmenekülésem által.

A bírósági kir. jegyzőtől, aki a „Magyarország“ vidéki tudósítója, hallottam, hogy hosszú sürgönyt menesztett lapjához, amelyben az esetet közli és avval végzi, hogy az erdőgondnok élve

vagy halva való kézrekerítésére az összes csendőrség a vidéken kutat, de eddig eredménytelenül. A dolgok ilyen állása mellett, most utólag már én is kezdtem megremélni és tanakodni, hogy hát tényleg ilyen nagy veszedelemben forogtam én?

Másnap a „Magyarország“ nagy hangon és terjedelmesen közölte az esetet, a pesti képes napilapok pedig már képben is hozták e hirt, amelyen én nagy körszakállal, német jäger mintára, óriási kőzaporból menekülök.

Egyidejűleg megindult az eljárás is, hatóság elleni erőszak és már nem is tudom hány és miféle czimeken a tordai törvényszék előtt, de megbüntetni még sem lehetett, csak a mindnyájunk által felismert fiut és azt az oláhot, aki a hegyoldalból megfenyegetett. A többi tettes társak közül egyet sem tudván felismerni egyikünk sem, azok mind fel lettek mentve, mert a csendőrök előtt tett vallomásaikat egyhangulag visszavonták. A főkolompos kapott két évi fegyházat, a fiu két hetet. Biztosra vettük, hogy a fogság tartama alatt ki fogják vallani társaikat is, de bizony ez nem történt meg, és így topánfalvi tartózkodásom alatt állandóan fenyegetett az a veszély, hogy fogságban levő társaikért a szabadon maradtak bosszút állanak rajtam.

KÜLÖNFÉLÉK.

Halálozások. *Szántó* Zenó m. kir. főerdőmérnök, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja (Budapest), mult hó 29-én életének 40-ik évében elhunyt. Időelőtti haláláról a földmivelésügyi minisztérium tisztikara külön gyászjelentést adott ki.

Szántó Zenó utóbbi években a tátrai felügyelőséghez volt beosztva és kiváló érdemeket szerzett a tátralomniczi téli sportpályák építése körül, amelyek külföldi tanulmányai alapján az ő felügyelete alatt épültek. Ő volt az első, aki a kanyarok parabolikus kifejlesztését szorgalmazta és a rézsük alakját matematikai alapon határozta meg. Erre vonatkozó közleményei „*Jahrbuch des Wintersportes*“ 1910/11. és 1911/12. évi köteteiben jelentek meg.